

עין משפט‏**נר מצוה**

ממ:

רְבִיזָן, פֿ"ה דלמ"ד משום קנין אין קטן יכול לעשות שליח לערב עליו עירובי תלירות דלאו בר קנין הוא וקשה לפי' דלהוי כנשתתפו כמו בעל הבית שנעשה שותף לחבירו ועוד דצפרק בכל מערבין (לעיל דף לה):
אמר רב הונא קטן גובה העירוב ודוחק לומר

דפליג ועוד דשמואל גופיה דאמר הכא משום קנין קאמר צפ' התקבל (גיטין דף סד:) דקטן וזכה לאחרים בשימופי מזבאות דרבנן ויש לדחות דהכא בקטן לגמרי והתם נמי מחלק בין קטן גמור ובין שאינו קטן גמור וגרסה לר"ת כמו שפר"ח צביצת של קטן מיירי הכא וגרסה דהלכה כרבה דאמר עירוב משום דירה דצפ' הדר (לקמן דף סו.) קאמר ר' יוחנן שוכר כמערב דמי ומפרש מה מערב בפחות משוה פרטוה וקיימא לן כרבי יוחנן לגבי דשמואל ועוד דהתם מפרש הש"ס הכי ואם כן כן הלכה: **ואמרי** שבייתאי **במקומי** ובה. ואומר ר"י דכלא אמירה נמי קני כדאמרנין צפ' בכל מערבין (לעיל דף לה): אכל נייעור דאי צעי מצי אמר אע"ג דלא אמר כמאן דאמר דמי ויש לתקן שאני התם שהולך לשם כך על התחום כדי לערב אצל מדפליגי רבנן על רבי יוחנן (א) ציטן משמע דבנייעור מודו דקני אע"ג דלא אמר ולעיל (דף מה.) דתנן מי שיצב בדרך ועמד והרי הוא סמוך לעיר הואיל ולא היתה כוונתו לךך לא יכנס ומוכתה בגמרא דקני שציתה במקומו כעוצדא דר' טרפון דקאמר בית המדרש מוצלת בתוך תחומו היה והא דנקט ואמר אטו כשאומר שציתא במקום פלוני או אגב דסיפא העני מערב ברגליו אכל עשיר לא אפי' אמר וכה"ג איכא צנשים אוזחין (ב"מ דף יא.) ראה אותן רצין אחר כצי שזור אחר גזלות שלא פרחו ואמר וזכה

לי שדי וזתה לו והתם נמי אפי' לא אמר קני כדאמר התם בגמ' (א) גבי ד' אמות דתקינן ליה רבנן דליקנו ופי תקינן ליה רבנן דליקנו כי לא אמר מאי הו ונקט ואמר משום סיפא שהיה צבי רץ כדרכו אפי' אמר לא אמר כלום: **וּאִפִּילֹּי** דתחתיו של איצין **רא** מצי איצין. דממקום רגליו עקר דעמיה ותחת האילן נמי לא קנה לך לאו זיוז ממקומו ואם תאמר בצפרק בכל מערבין (לעיל דף לה.) גבי נתגלגל חוץ לתחום קאמר ספק הרי זה חמר גמל ויש לו מציתו עד עירובו אלפים ולא אמר ולא יוזח ממקומו * ואומר ר"י דהתם בעומד צעירו לא עקר דעמיה מעירו ודעתו שאם לא יקנה שם שציתה שיהיה לו תחום ביתו: (א) **מאי מעמא** דרב בל^א שאנינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו. ושמואל וברייתא דלקמן (א) דתניא כותיה אית להו דרבה בעלמא והכא בתחומין הקילו דאין להחמיר בזה דאין לומר דפליגי דהא הכא משמע לכאורה דהילכתא כשמואל מדדחיק לומר אליצא דרב תנא הוא ופליג ומתניתין צפ"ב דקדושין (דף נ:) במקדש אשה ובתה לא מתוקמא אלא אליצא דרבה למאי דפסיק התם דקדושין שאין מסורים לציאה הוו קדושין ועוד ו"ל דהכא קבר כיון דאמר שציתאי תחת האילן והשציתה הוי ד' אמות הוי כאילו אמר ליקנו לי ד' מגו תמני ומודה שמואל במפרש ואומר שציתאי תהא בכל ח' אמות שתחת האילן דלא קני וברייתא נמי דלקמן דטעה ועירב בשמי רוחות אע"ג דנתכוון לערב בשמי רוחות כהתם ו"ל דכל העעערב בשמי רוחות כהתם כהתם מסופק הוא בלבו ודעתו שאם לא יקנו לו שציתא שמהן יקנה כהתם מהן להכי הוי עירוב כהתם מהן:

רגליו אלא או כאן או כאן וממה נפשך אלפים שממקום רגליו עד האילן יש לו וכשהגיע לתחת האילן נעשה לו חמר גמל כה למדוד לו מן הצפון מן האילן לביתו מודדין לו מן הדרום ממקום רגליו כה למדוד ממקום רגליו כדי לחזור לאחריי אלפים מודדין לו מן האילן זה שמעמי. ויש תשובות ואיגמגומין יותר מדאי לפי לשון הש"ס והילוכו חדא דקא משייל מ"ט דרב הוה לשויליה טפי טעמא דשמואל דמילתיה דרב מתסגר טפי בדמקום רגליו לא רצה לקנות ותחת האילן לא קנה דלא ידעי' מאי סיים אכל שמואל מאי סבירא ליה אי קנייה היא כלא סיים לקני התם ואי לאו קנייה היא לא ילקני לא הכא ולא התם דהא כאן לא רצה לקנות ואפי' ר' יוחנן בן נורי לא קאמר אלא חפצי הפקר או יסן אכל זה שאמר צפירוש איני רואה לקנות כאן היאך יקנה ועוד מאי נעשה תחתיו של אילן חמר גמל הכי איציע ליה למימר ושמואל אמר הרי זה חמר גמל ועוד מאי מן הצפון ומן הדרום במקום אחד יש לומר מאפיוו ומדירומו אכל בשני מקומות לא שייך האי לישנא: כל

מי שהוציאווה פרק רביעי עירובין

למקום אחר. שרזו לערב עם חצר אחרת נותנין בתוכה עירובן זה שצבו להמיר תלרין: אחד מן מוליך ע"י כולן. בשציל כולן ואפי' נתן הוא לצדו פת אחת בשצילן הואיל והוא כצר עירב עם חציריו קונה לזורך כולן: **כר"ש**. דהיא מותרת עמהן והן מותרין עמה: **ביתנב' מי שצב בדרך**

וחשכה לו גרסינן: והיה **מכיר אילן** או גדר. והוא צקוף אלפים ממקום רגליו ומהאילן לביתו אלפים: **ואמר שציספי תחסיו**. ומשם יהיו לי אלפים דלע"ג דהשטא קדיש יומא (א) מצי למיחל אלפים עד התם דהוא מקום שציתמו ומשום הכי יש לו אלפים לכאן ואלפים לצד ביתו (א) לא אמר כלום. טעמא מפרש בגמ': גדר. חומת אצנים: **אמר שציספי צעיקרו**. ויודע הוא שמעיקרו ועד ביתו אין יותר מאלפים קנה לו שציתה צעיקרו הואיל וסיים את מקומו ואותם שציתה קונה לו אלפים לצד רגליו ואלפים לצד ביתו: **ואם אינו מכיר**. אילן או גדר: או אינו צקי כהלכה. ואינו יודע שיעיל לו ולא אמר כן: פלוגמא דר' חנינא בן אנטיגנוס ורבנן בגמ' (א) מפרש: וזוהו שאמר. כגון זה שהוא צב בדרך ואין עמו פת דהשתא עני הוא לו התירו חכמים לערב ברגליו כלא פת: **ואחד עשיר**. הישצב צביתו ורואה לילך ולהחשיך על התחום ולקנות שציתה מותר: **לפקל על העשיר**. שיוכל לשגר ע"י שליח ולא יטרח הוא עצמו: **גמ'** לא אמר כלום כל עיקר. ולא יוזח ממקומו שהרי במקום רגליו אין לו שציתה שהרי עקר דעתו ולבו מחלן ותחת האילן נמי לא קנה שציתה של דהא לא סיים ואע"פ שכל תחתיו של נוף האילן לתוך אלפים אמה למקום רגליו מפרש"י טעמא דרב לקמן (ג.) האילן ולא פירש איזו ד' אמות בחר לו בתחתיו של אילן לאו שציתה היא:

ושמואל אמר לא אמר כלום לביתו אכל לפתחיו של אילן מצי איזיל. לקמן (ג.) מפרש דכי אמר שמואל למילתיה כגון דקאי כל נופו של אילן בתוך אלפים (א) למקום רגליו דכל ד' אמות שאמה נותן לשציתה [תחתין] כולן ראויות לו הלכך לביתו לא אמר כלום דהא ביתו רחוק מעיקרו אלפים דתמי במתניתין מעיקרו ועד ביתו אלפים ושמה הוא בחר לו ארבע אמות הראשונות שתחת האילן אותן של יצידו ומשם עד ביתו יש יותר מאלפים כל רוחב נוף האילן אכל לתחתיו של אילן מצי איזיל דממה נפשך כל ד' אמות שאמה נותן לו תחתיו לשציתה נותנות עד מקום רגליו אלפים אמה: **ונעשה תחסיו של אילן**. רוחב נטיית נופו של אילן אם הוא רחב כ' או ל' אמה נעשה לו חמר גמל כלומר מושכו לכאן ולכאן: **כה למדוד מן הצפון**. צסוף נטיית הנוף לצד ביתו אלפים כדי שיגיע רגליו בחר לו תחת האילן ומשם מודדין לו אלפים ולביתו ונמצא רחוק שלשים אמה: **כה למדוד מן הדרום**. מד' אמות ראשונות אלפים לצד רגליו כדי שיכול לחזור לאחריי ממקום רגליו שלשים אמה: **מודדין לו מן הצפון**. שמא ד' אמות של סוף האילן לצד ביתו בחר לו ומשם עד מקום רגליו יש לו אלפים ואין יכול לחזור לאחריי אפילו פסיעה אכל ארבע' אלפים יש לו ממקום רגליו לצד ביתו פחות שלשים אמה ממה נפשך ומקום רוחב האילן הוא מפסיד מפמי שלא פירש: ל"א **ושמואל אמר לא אמר כלום לביתו**. שאין לו מן האילן לצד ביתו כלום אכל לתחתיו של אילן מצי איזיל דקסבר שמואל דקנה לו שציתה צב' המקומות הואיל ולא סיים ד' אמותיו אין לו מקום המיוחד לו (א) לא תחת האילן ולא במקום ארבע' אלפים יש לו ממקום רגליו לצד ביתו פחות מאי שצירא ליה אי קנייה היא בתוך אלפים אמה מן האילן לביתו, אם הוא בתוך אלפים אמה מן האילן, אבל אל האילן יש לו להלך. קסבר שמואל אם במקומו קנה שציתה יש לו להלך אלפים אמה עד תחתיו של אילן, ואם תחת האילן קנה, יש לו להלך שם, אבל כיון שגיע אל תחת האילן אין לו לזוז ממקומו. בא למדוד מן הצפון ואמר לו מן הדרום תחוסך.

מאי

מסורת הש"ס

(א) לקמן עכ: ע"ש, (ג) ס"א ע"י כולן, (ג) לעיל מו: לקמן ס.א. (ד) וצירושלמי וזהו יראה שמה מחשך, (ס) ונעיל מו.א. (ו) וצירושלמי ר"מ אומר אין לנ"א. (ז) לקמן לה.א. (ח) (דף יג.א.) (ט) שייך (דף יג.א.) (דף יג.א.)

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ואפי' לתחתיו וכו' דהתם בעומד בעירוב וכו'כ רש"י לקמן דף ס ע"א ד"ה ואסור:

מוסף רש"י

חמשה שגברו את עירובן. שדרין בחרו ועירכו את חצירן (קטן עכ.) אנו אין לנו. שיוכל לקנות שציתה ברגליו כלא עירוב פת, אלא עני. כלומר מי שהוא בדרך ואין עמו פת (קע"ר מו.) שלא יצא. מפני הטורח, ויערב ברגליו. אלא התירו לשלוח עירוב בפת ע"י שלוחו (שם).

רבינו חננאל

אי גמי (א) קטן. לשמואל לא הוי עירוב דאין קניין לקטן. לרבה הוי עירוב דהא משום דירה הוא וקטן גמי אית ליה דירה. ומקשה אביי על תרוייהו מהא דתניא חמשה שגיביו את עירובן כשמוליכין אותו למקום אחר אחד מוליך על ידי כולן. למאן דאמר משום קניין האי דמוליך העירוב לא קא קני ולא קא דייר. ופרויק רבה אליבא דיריה ואליבא דשמואל קא שליחותא דכולהו קא עבדי. אמר רבה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כר' [שמעון] דאמר הא למה זה דומה לשלש חצירות כר. מתני' מי שבא בדרך [והיה ירא שמא תחשך]. והיה מכיר אילן או גדר ואמר שבייתאי תחתיו לא אמר כלום. מאי לא אמר כלום, רב אמר לא אמר כלום כל עיקר דאפילו לתחתיו של אילן לא מצי איזיל. דהא (עיקר) [עקר] שבייתו ממקומו באמרו שבייתאי תחת האילן פלוני. ותחת אותו אילן לא קנה שבייתא, דהא לא סיים מקום שבייתתו, דמקום שבייתתו הן הארבע האמות המקום שמתור לו לטלטל, ומשם מודד תחומו, וכיון שאין לו מקום אין לו תחום. ושמואל אמר לא אמר כלום, שאינו יכול להלך בתוך אלפים אמה מן האילן, אבל אל האילן יש לו להלך. קסבר שמואל אם במקומו קנה שבייתא יש לו להלך אלפים אמה עד תחתיו של אילן, ואם תחת האילן קנה, יש לו להלך שם, אבל כיון שגיע אל תחת האילן אין לו לזוז ממקומו. בא למדוד מן הצפון ואמר לו מן הדרום תחוסך.

ג א מיי פ"ד מהלכות עירובין הלכה ד ופ"ה הלכה ז טו"ע ו"ה א"ח ס"ר שעת ספיף א וס"ר שפו ספיף ט:

נא ב מיי פ"ו שם הלכה ה סמג עשין א טו"ע א"ח ס"ר תט ספיף יא:

גב ג מיי פכ"ו מהל' שעת הלכה ז סמג לאין סה טו"ע א"ח ס"ר של ספיף א:

גג ד מיי וסמג שם טו"ע א"ח ס"ר שטט ספיף י:

גד ה מיי פ"ו מהלכות עירובין הלכה ה סמג עשין א טו"ע א"ח ס"ר תט ספיף יא:

הגהות הב"ח

(א) רש"י פ"ה ואמר שציתאי וכו' קדיש יומא מצביגא למיחל וכו' מקום שבייתאי ומשם יש לי אלפים כל"ל ותיבת הכי נמחק: (ב) בא"ד לצד ביתי הס"ד: (ג) ד"ה ושמואל אמר וכו' כגון דקאי כל נופו של אילן בתוך אלפים: (ה) כה (ו) ד"ה ל"א ושמואל וכו' מקום המיוחד לא תחת כל"ל ותיבת לו נמחק: (ז) תוס' ד"ה ואמר וכו' על רבי יוחנן ב"ב ציטן וכו' ולעיל גמי דקמן מי שצב:

^[1]
^[2] רוחב ל' אמה וכל תוך הרוחב הוא [בתוך] אלפים

^[3] ע' תוס' כאן ד"ה וקטן ש' בשם רבינו ז"ל דבבית של קטן מיירי הכא ופי' דאם זיל לקטן בית בחרו אינו יכול לערב עמהם משום דאין קנין לקטן